

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ

Ἄλλην ἀδελφήν δέν εἶχομεν παρά μόνον τήν Ἀννιώ.

Ἦτον ἡ χαϊδευμένη τῆς μικρᾶς ἡμῶν οἰκογενείας καί τήν ἠγαπῶμεν ὅλοι. Ἄλλ' ἀπ' ὅλους περισσότερο τήν ἠγάπα ἡ μήτηρ μας. Εἰς τήν τράπεζαν τήν ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον της καί ἀπό ὅ,τι εἶχομεν ἔδιδε τό καλύτερον εἰς ἐκείνην. Καί ἐνῶ ἡμᾶς μᾶς ἐνέδουε χρησιμοποιοῦσα τά φορέματα τοῦ μακαρίτου πατρός μας, διά τήν Ἀννιώ ἠγόραζε συνήθως νέα.

Ὡς καί εἰς τά γράμματα δέν τήν ἐβίαζεν. Ἄν ἤθελεν, ἐπήγαινε εἰς τό σχολεῖον, ἄν δέν ἤθελεν, ἔμενε εἰς τήν οἰκίαν. Πρᾶγμα τό ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διά κανένα λόγον δέν θά ἐπετρέπετο.

Ἐξαιρέσεις τοιαῦται ἔπρεπε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, νά γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβεράς μεταξύ παιδίων, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἡμεθα καί ἐγώ καί οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἐγνωρίζαμεν, ὅτι ἡ ἐνδόμυχος τῆς μητρός ἡμῶν στοργή διετέλει ἀδέκαστος καί ἴση πρὸς ὅλα της τά τέκνα. Ἦμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις ἐκεῖναι δέν ἦσαν παρά μόνον ἐξωτερικαί ἐκδηλώσεις φειστικώτερας¹ τινός εὐνοίας πρὸς τό μόνον τοῦ οἴκου μας κοράσιον. Καί ὄχι μόνον ἀνειχόμεθα τάς πρὸς αὐτήν περιποιήσεις ἀγογγύστως, ἀλλά καί συνετελοῦμεν πρὸς αὔξησιν αὐτῶν, ὅσον ἠδυνάμεθα.

Διότι ἡ Ἀννιώ, ἐκτός ὅτι ἦτον ἡ μόνη μας ἀδελφή, ἦτο κατά δυστυχίαν ἀνέκαθεν καχεκτική καί φιλάσθενος. Ἀκόμη καί αὐτός ὁ ὑστερότοκος τοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος, ὡς «κοιλιάρφανος», ἐδικαιοῦτο νά καρποῦται πλέον παντός ἄλλου τάς μητρικὰς θωπείας, παρεχόμενος τά δικαιώματά του εἰς τήν ἀδελφήν τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθόσον ἡ Ἀννιώ οὔτε φιλόπρωτος οὔτε ὑπεροπτική ἐγίνετο διά τοῦτο.

Ἀπ' ἐναντίας ἦτο πολύ προσηνής πρὸς ἡμᾶς καί μᾶς ἠγάπα μετά περιπαθείας. Καί –πρᾶγμα περίεργον– ἡ πρὸς ἡμᾶς τρυφερότης τοῦ κορασίου, ἀντί νά ἐλαττοῦται προϊούσης τῆς ἀσθενείας του, ἀπεναντίας ἠϋξάνεν.

Ἐνθυμοῦμαι τούς μαύρους καί μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, καί τά καμαρωτά καί σμιγμένα της ὀφρύδια, τά ὁποῖα ἐφαίνοντο τόσῳ μᾶλλον μελανότερα, ὅσῳ ὠχρότερον ἐγίνετο τό πρόσωπόν της. Πρόσωπον ἐκ φύσεως ρεμβῶδες² καί μελαγχολικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τότε μόνον ἐπεχύνετο γλυκεῖά τις ἰλαρότης, ὅταν μᾶς ἔβλεπεν ὅλους συνηγμένους πλησίον της.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Συνήθως ἐφύλαττεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της τοὺς καρπούς, οὓς αἱ γειτόνισσαι τῇ ἔφερον ὡς «ἀρρωστικόν», καὶ τοὺς ἐμοίραζεν εἰς ἡμᾶς, ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε πάντοτε κρυφά. Διότι ἡ μήτηρ μας ἐθύμωνε, καὶ δέν ἔστεργε νά καταβροχθίζωμεν ἡμεῖς ὅ,τι ἐπεθύμει νά εἶχε γευθῆ ἢ ἄσθενῆς της κόρη.

Ἐν τούτοις ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀννιῶς ὀλονέν ἐδεινοῦτο καὶ ὀλονέν περισσότερον συνεκεντροῦντο περὶ αὐτὴν τῆς μητρὸς μας αἱ φροντίδες.

Ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας, δέν εἶχεν ἐξέλθει τῆς οἰκίας. Διότι ἐχῆρευσε πολὺ νέα καὶ ἐντρέπετο νά κάμη χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει³ εἰς πᾶσαν πολύτεκνον μητέρα. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπεσεν ἡ Ἀννιώ σπουδαίως εἰς τὸ στρῶμα, ἔβαλε τὴν ἐντροπὴν κατὰ μέρος.

Κάποιος εἶχεν ἄλλοτε παρομοίαν ἀσθένειαν, – ἔτρεχε νά τὸν ἐρωτήσῃ, πῶς ἐθεραπεύθη. – Κάπου μία γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ἰατρικῆς δυνάμεως, – ἔσπευδε νά τὰ ἐξαγοράσῃ. – Κάποθεν⁴ ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τὸ ἐξωτερικόν⁵, ἢ φημιζόμενος διὰ τὰς γνώσεις του, – δέν ἐδίσταζε νά ἐπικαλεσθῆ τὴν ἀντίληψίν του: Οἱ «διαβασμένοι», κατὰ τοὺς λαοὺς, εἶναι παντογνώσται. Καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα πτωχοῦ ὁδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.

Ὁ χονδρὸς τῆς συνοικίας κουρεὺς, αὐτὸς μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καὶ δικαιοματικῶς. Ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἰατρός ἐν τῇ περιφερείᾳ μας.

Ἄμα τὸν ἔβλεπον ἐγὼ ἔπρεπε νά τρέχω εἰς τὸν «μπακάλην». Διότι ποτέ δέν ἐπλησίαζε τὴν ἀσθενῆ, πρὶν ἢ καταπὴν τοῦλάχιστον πενήντα δράμια ρακῆς.

– Εἶμαι γέρος, μωρὴ, ἔλεγε πρὸς τὴν ἀνυπόμονον μητέρα, εἶμαι γέρος, καὶ ἂν δέν τὸ «τσούξω» κομμάτι, δέν βλέπουν καλὰ τὰ μάτια μου.

Καὶ φαίνεται, ὅτι δέν ἐψεύδετο. Διότι ὅσῳ περισσότερον ἔπινε, τόσον εὐκολώτερον ἠδύνατο νά διακρίνῃ ποία εἶναι ἡ παχύτερα τῆς αὐλῆς μας ὄρνιθα, διὰ νά τὴν λάβῃ ἀπερχόμενος.

Ἡ μήτηρ μου, ἂν καὶ ἔπαυσε πλέον νά μεταχειρίζεται τὰ ἰατρικὰ του, ἐν τούτοις τὸν ἐπλήρωνε τακτικά καὶ ἀγογγύστως. Τοῦτο μὲν, διὰ νά μὴ τὸν δυσαρρεστήσῃ, τοῦτο δέ, διότι πολὺ συχνὰ διίσχυρίζετο παρηγορῶν αὐτὴν, ὅτι ἡ πορεία τῆς ἀσθενείας εἶναι καλή, καὶ ἀκριβῶς τοιαύτη, ὅποιαν ἐδικαιοῦτο νά τὴν περιμένη ἢ ἐπιστήμη ἀπὸ τὰς συνταγὰς του.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο δυστυχῶς λίαν ἀληθές. Ἡ κατάστασις τῆς Ἀννιῶς ἔβαινεν ἀργά μὲν καὶ ἀπαρτηρήτως, ἀλλ' ὀλονέν ἐπὶ τὰ χεῖρω. Καὶ ἡ παράτασις αὕτη τῆς ἀορίστου καχεξίας ἔκαμνε τὴν μητέρα μας ἄλλην ἐξ ἄλλης.

Πᾶσα νόσος, ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν, διὰ νά θεωρηθῆ ὡς φυσικόν πάθος, πρέπει, ἢ νά ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἰατρικὰς τοῦ τόπου γνώσεις, ἢ νά ἐπιφέρῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν θάνατον. Εὐθύς ὡς παραταθῆ καὶ χρονίση ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς «ἐξωτικόν».

Ὁ ἀσθενῆς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τὸν ποταμόν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Νηρηίδες ἐτέλουν ἀόρατοι τὰ ὄργια των. Ἐδιασκέλισε μαῦρον γάτον, ὁ ὁποῖος ἦτο κυρίως «ὄ ἔξω ἀπὸ ἐδῶ» μεταμορφωμένος.

Ἡ μήτηρ μου ἦτο μᾶλλον εὐλαβῆς παρὰ δεισιδαίμων. Κατ' ἀρχὰς ἀπετροπιάζετο τὰς τοιαύτας διαγνώσεις, καὶ ἠρνεῖτο νά ἐφαρμόσῃ τὰς

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

προτεινομένης γοητείας⁶, φοβουμένη μή άμαρτήση. Άλλως τε ό ίερεύς άνέγνωσεν ήδη επί της άσθενοϋς τούς έξορκισμούς του κακού, διά πάν ένδεχόμενον. Άλλά μετ' όλίγον μετέβαλε γνώμην.

Ή κατάσταση της άσθενοϋς έδεινούτο. Ή μητρική στοργή ένίκησε τόν φόβον της άμαρτίας. Ή θρησκεία έπρεπε νά συμβιβασθή μέ τήν δεισιδαμονίαν.

Πλησίον εις τόν σταυρόν, επί του στήθους της Άννιώς, έκρέμασεν έν «χαμαγλί», μέ μυστηριώδεις άραβικάς λέξεις.

Τά άγίασματα διεδέχθησαν αί γοητεΐαι, και μετά τά εύχολόγια των ίερέων ήλθον τά «σαλαβάτια»⁷ των μαγισσών.

Άλλ' όλα παρήρχοντο εις μάτην.

Τό παιδίον έχειροτέρειεν άδιακόπως, και ή μήτηρ μας έγινετο όλονέν άγνώριστος. Ένόμιζες, ότι έλησμόνησε πώς ειχε και άλλα τέκνα.

Ποιος μάς έτρεφε, ποιος μάς έπλυνε, ποιος μάς έμβάλωνεν ήμάς τά άγόρια, ούτε ήθελε καν νά τό γνωρίζη.

Μία Σοφηδιώτισσα γραΐα, πρό πολλών ήδη έτών παρασιτοϋσα έν τῷ οίκῳ μας, έφρόντιζε περί ήμῶν, έφ' όσον τό έπέτρεπεν ή μαθουσάλειος αύτης ήλικία.

Τήν μητέρα μας δέν τήν έβλέπομεν ένίστε ολοκληρους ήμέρας.

Πότε έπήγαινε νά δέση μίαν λωρίδα από τό φόρεμα της Άννιώς επί θαυματουργού τινος τόπου, μέ τήν έλπίδα, ότι θά δεθῆ και τό κακόν μακράν της πασχούσης, πότε μετέβαινε εις τάς πλησιοχώρους εκκλησίας, των όποιων κατά τύχην έτελείτο ή μνήμη, κομίζουσα λαμπάδα κιτρίνου κηροϋ, χυμένην ιδίοις αύτης χερσί, και ίσην ακριβῶς προς της άσθενοϋς τό άνάστημα. Πλήν όλα, όλα ταϋτα απέβαινον άνωφελῆ. Ή ασθένεια της πτωχῆς μας άδελφῆς ήτον άνίατος.

[...]

-
1. ευσπλαχνικότερης
  2. ονειροπόλο
  3. αρμόζει, ταιριάζει
  4. από κάπου
  5. παράξενος στην εμφάνιση
  6. μαγείες, γητιές
  7. προσευχές

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Κύριο χαρακτηριστικό της διηγηματογραφίας του Γ. Βιζυηνού είναι το αυτοβιογραφικό στοιχείο. Να γράψετε τρία παραδείγματα από το απόσπασμα που σας δόθηκε, στα οποία εντοπίζονται προσωπικές και οικογενειακές μνήμες του συγγραφέα.

Μονάδες 15

B1. Ο Κ. Μπαλάσκας, αναφερόμενος στο έργο του Βιζυηνού, γράφει: «Το έργο του Γ. Βιζυηνού προκάλεσε ζωηρές εντυπώσεις και η κριτική το υποδέχτηκε πολύ θετικά. Ιδιαίτερα τονίστηκε [...] το ψυχολογικό-ψυχογραφικό στοιχείο, του οποίου μπορούμε να πούμε ότι ο Βιζυηνός είναι ο εισηγητής [...]. Κυρίως εντυπωσίασε η ικανότητά του να πλάθει ζωντανούς χαρακτήρες...». Επαληθεύεται η παραπάνω άποψη για την ψυχογραφική δύναμη του Γ. Βιζυηνού στο απόσπασμα που σας δόθηκε; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 20

B2. Ποια χαρακτηριστικά της γλώσσας του Γ. Βιζυηνού εντοπίζετε στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 20

Γ. «'Αφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας δέν εἶχεν ἐξέλθει τῆς οἰκίας. Διότι ἐχῆρευσε πολύ νέα καί ἐντρέπετο νά κάμη χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καί ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκία, ἰδιάζει εἰς πᾶσαν πολύτεκνον μητέρα. Ἄλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπεσεν ἡ Ἄννιῶ σπουδαίως εἰς τό στρῶμα, ἔβαλε τήν ἐντροπήν κατὰ μέρος.»

Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο σε ένα κείμενο 120-140 λέξεων.

Μονάδες 25

Δ. Να σχολιάσετε ως προς το περιεχόμενο το παρακάτω απόσπασμα από τη «Φαρμακολύτριά» του Α. Παπαδιαμάντη συγκρίνοντάς το με το κείμενο του Γ. Βιζυηνού.

Μονάδες 20

[...]

Ἡ Ἁγία Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτριά εἶν' ἐκείνη, ἥτις χαλνᾷ τά μάγια, ἥτοι λύει πᾶσαν γοητείαν καί μεθοδείαν πονηράν ὑπ' ἐχθρῶν γινομένην. Εἰς ἐμέ, παρευρεθέντα κατὰ τύχην ἐκεῖ, τό πρᾶγμα ἐφαίνετο παράξενον, ὅσον ἤθελε φανῆ εἰς μαθητὴν τῆς γ' τάξεως ἐπαρχιακοῦ γυμνασίου, δραπετεύσαντα ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, εἰς τό μέσον τοῦ ἔτους. Ἄλλ' ἡ ἑξαδέλφη μου Μαχούλα ἤξευρε τί ἔκαμνεν.

Ἐνα υἱόν, μονάκριβον, τόν εἶχε. Καί εἶχε τέσσαρας κόρας μικράς, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλύτερα ἦτον ἤδη δεκαῆξ χρόνων. Καί ὁ υἱός της, πρωτότοκος, ἤγγιζεν ἤδη τό εἰκοστόν ἔτος. Καί ἤδη ἔχανε τόν νοῦν του κ' ἐζητοῦσε νά νυμφευθῆ.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Τοῦ εἶχαν κάμει μάγια, αἱ γυναῖκες, ἀπό τόν Πέρα Μαχαλᾶν. Καί τοῦ εἶχαν σηκώσει τά μυαλά του. Ποῖος ἤξεύρει τί μαγγανείας τοῦ ἔκαμαν, καί τί τοῦ ἔδωκαν νά πῆ. Ἐγνώριζαν ἐκεῖνοι ἀπό μαγείας...

Κι ἀγάπησε μίαν κόρη, ἣτις ἦτον μεγαλυτέρα ἀπ' αὐτόν στά χρόνια, καί ἤθελε νά τήν λάβη σύζυγον.

«Ἦ θά τήν πάρω, μάνα, ἢ θά σκοτωθῶ». Τό εἶχε πάρει κατάκαρδα. Ἦτον «ἐρωτοχτυπημένος». Τώρα, τί νά κάμη ἢ ἑξαδέλφη μου Μαχούλα; Ν' ἀφήσῃ τόν υἱόν της νά ἐμβῆ στά βάσανα, τόσον νέος, κι αὐτή νά ἔχη τέσσαρας κόρας ἀνυπάνδρους, νά τάς καμαρώνῃ; Καί ποιός γονιός τό δέχεται αὐτό;

Λοιπόν ἔπεσε στά θεωτικά πράγματα. Ἔκαμε λειτουργίας πολλές, καί ἀγιασμούς, καί παρακλήσεις. Ἐπῆρε τά ρούχα τοῦ γιουῦ της, καί τά ἔβαλε νά λειτουργηθοῦν ὑπό τήν Ἁγίαν Τράπεζαν. Ἐπαίδευσε τόν ἑαυτόν της μέ πολλές νηστείας, ἀγρυπνίας, καί γονυκλισίας.

Τελευταῖον προσέφυγεν εἰς τήν χάριν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολύτριας. Αὕτη εἶχε παρὰ Θεοῦ τό χάρισμα νά διαλύῃ τάς μαγείας καί γοητείας. Ἐπῆγε, τήν ἐλειτούργησεν, ἔξωσε τόν ναόν της ἑπτὰ φορές (τελοῦσα μόνη της ἰδιαιτέραν λειτουργίαν περιπαθῆ ἐκ μητρικῆς στοργῆς) μέ κηρίον ἑκατονταόργυιον, τό ὅποιον ἢ ἰδία εἶχε παρασκευάσει μέ τάς χεῖράς της, καί παρεκάλει τήν Ἁγίαν νά χαλάσῃ τά μάγια, νά ἔλθῃ στόν νοῦν του ὁ υἱός της, ὁ ἐρωτοχτυπημένος καί ποτισμένος ἀπό κακῆς μαγγανείας, καί νά μή χάνῃ τά μυαλά του ἄδικα...

(Α. Παπαδιαμάντης, *Ἡ Φαρμακολύτρια*. *Ἀπάνθισμα διηγημάτων Α. Παπαδιαμάντη*, Ἀνθολόγησι: Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Ἐκδόσεις Δόμος [Ἀθήνα, 2001], σσ. 356-357.)

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα, κατεύθυνση). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.00' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ